

Transcriptie van interview met Frans van Egmond op 26 juni 2019

Interviewer: Rutger Noorlander

Deze transcriptie is leesbaar gemaakt. Daarvoor zijn irrelevante gedeeltes weggelaten.

00:00:01

Interviewer: De opname is gestart. Kunt u uw naam zeggen?

00:00:10

van Egmond: Frans van Egmond.

00:00:12

Interviewer: Wat is uw geboortejaar?

00:00:12

van Egmond: 1936.

00:00:12

Interviewer: Ik interview u voor het onderzoek naar de Koude Oorlog in Alkmaar. Ik wil u hier wat vragen over stellen. Laten we beginnen met de KLD.

00:00:24

van Egmond: Ik heb niet bij de KLD gewerkt, ik ben dienstplichtig militair geweest bij de 932e afdeling lichte luchtdoelartillerie in Den Helder. Die afdeling had tot taak om het reserve navigatiestation van de Koninklijke Luchtmacht te verdedigen. Dus die lag als een ring om dat navigatiestation heen. In de Tweede Wereldoorlog is gebleken hoe belangrijk het was als je je kon verdedigen tegen luchtaanvallen. Dat was in de Tweede Wereldoorlog nauwelijks mogelijk en het accent op onze verdediging is dus heel sterk komen te liggen op luchtdoelartillerie. Er waren een aantal afdelingen lichte luchtdoelartillerie, ook een aantal afdelingen zware luchtdoelartillerie, er waren territoriale afdelingen die dus een vast object bewaakten, en er waren mobiele afdelingen die elders konden worden ingezet en zich konden verplaatsen. De afdeling lichte luchtdoelartillerie hadden hun eigen waarnemingsposten, want je moest leren vliegtuigen te herkennen als eigen vliegtuigen of als vijandelijke vliegtuigen. De militairen die in die tijd getraind werden kregen dus ook allemaal een opleiding vliegtuigherkenning. Maar die waarnemingsposten lagen op een betrekkelijk kleine afstand van het object waarvoor ze hun bewakingsopdracht hadden. Het was al gauw duidelijk dat die vliegtuigen die behoorlijke snelheden hadden te laat zouden worden ontdekt als je die waarnemingsposten niet van te voren had ingeseind van 'Pas op, je moet in die richting kijken want daar zou iets aan kunnen komen'. En dat was dus de taak van het Korps Luchtwachtdienst. Die lagen op willekeurige plekken in de provincie en die stonden dan weer allemaal in verbinding met een centrale waar ze hun meldingen konden doen. Ik denk dat de Boezemsingel wat dat betreft één van die centrales was, want ik werd er vanaf de 932e afdeling lichte luchtdoelartillerie naartoe gestuurd tijdens spotroefeningen. Dat de keuze op mij viel was plezierig, want ik lag in Den Helder maar ik woonde in Haarlem. Ik was pas getrouwd. Wij verwachtten een dochter, althans een baby, toen wist je niet wat je verwachtte. Wij verwachtten een baby, en het was wel fijn als ik voor de weekendreizen alvast in Alkmaar was in plaats van nog in Den Helder, want dat was negen stations met de trein. Een hele afstand, verschrikkelijk. Ik liep dan vanaf het station naar de Boezemsingel, belde aan, werd binnengelaten en dan moest ik naar een bovenverdieping, en die bovenverdieping was een soort galerij om ruimte heen en in die ruimte beneden stond dus een grote plottafel waar de meldingen van de KLD-mensen op konden worden verwerkt. Die hadden daar een vliegtuig gezien. Mijn taak was om te kijken of ik uit de bewegingen die op die plottafel verschenen kon afleiden of er mogelijk een vliegtuig in de richting van Den Helder vloog.

00:04:33

Interviewer: U was er puur ter bescherming van de post in Den Helder?

00:04:42

van Egmond: Ja, ik was er als verbindingsofficier tussen de centrale van het Korps Luchtwachtdienst en de territoriale afdeling rond Den Helder.

00:04:57

Interviewer: En gedurende welke jaren heeft u die functie gehad?

00:04:57

Interviewer: Ik praat nu denk ik over 1959. In dat jaar is mijn oudste dochter geboren. Ik ben afgezwaaid in '60, en in '61 ben ik voor vier jaar teruggegaan, en toen hadden we een andere commandant, en in zijn tijd zijn er zeker in het begin nog spotroefening geweest. Dus dan praten we over '63/'64.

00:05:42

Interviewer: Hoelang heeft u daar ongeveer die functie uitgevoerd?

00:05:42

van Egmond: In totaal heb ik dus zes jaar gediend. Maar dat is onderbroken geweest door de periode juni '60 tot juni '61.

00:06:04

Interviewer: Dus wel de hoogtijjaren van het Korps Luchtwachtdienst.

00:06:11

van Egmond: Ik herinner me nog dat aan het eind van mijn tweede periode het accent van de luchtdoelartillerie heel sterk weggehaald is. Volgens mij heeft Piet de Jong, die toen minister van Defensie was, daar een belangrijke bijdrage aan geleverd. Later is hij premier geworden.

00:06:39

Interviewer: Later bleek ook dat er meer technologische ontwikkelingen kwamen waardoor veel dingen ook weer overbodig werden. En dat was er ook gedurende de tijd van de luchtwachttorens.

00:06:52

van Egmond: Dat was natuurlijk een dure business. Want die afdelingen die moesten ook allemaal oefenen. In Den Helder hadden ze vier schietbanen. Eén voor zeg maar wat lichter spul. Dat waren vier mitrailleur-tjes op een affuit en dat draaide dan op een elektrische accu. Daar zat een man in en die kon die vier dingen richten. Maar die andere dingen dat waren dus 40 millimeter kanons. Dat noemde de marine lichte mitrailleurs. Wij vonden dat de lichte kanons en de zware dat was dus een kaliber van 90 millimeter, dat was zo'n apparaat, dat was echt wel de moeite waard. Daar kun je niet in dit kleine land straffeloos mee schieten. Dus daar moest mee geschoten worden richting de Noordzee. Vandaar dat die schietbaan allemaal bij Den Helder lagen. Daar had je Botgat, Huisduinen, Falga en Groote Keeten.

00:08:02

Interviewer: En in Den Helder was Defensie sterk aanwezig.

00:08:15

van Egmond: Het luitenant kolonel Deibelkamp dat was waar de luchtmacht lag samen met 932e afdeling, en schuin daar tegenover lag het luchtdoelartillerie schietkamp. Die hadden dus heel vaak een afdeling te gast die van daaruit naar de schietbaan trok.

00:08:39

Interviewer: En u was vanuit uw artillerie als enige aanwezig bij het luchtwachtcentrum in Alkmaar?

00:08:53

van Egmond: Ja. Dat was dus de taak. Wat zie je hier? Heeft dat iets aan informatie voor de waarnemingenposten rond de afdeling zodat je die kunt waarschuwen van 'Je moet een bepaalde richting extra aandacht geven.' Dat was eigenlijk de taak.

00:09:15

Interviewer: En hoe communiceerde u dat met Den Helder?

00:09:16

van Egmond: Dat ging telefonisch.

00:09:19

Interviewer: Was dit met een beveiligde lijn?

00:09:19

van Egmond: In hoeverre dat beveiligd kon worden, weet ik niet. De verbindingen in het veld waren nog met telefoontoestellen waarbij je elkaar opriep door aan een slinger te draaien. Daar lagen gewoon allemaal extra lijnen die we hadden gelegd. Voor vaste opstellingen had dat ook wel zin, maar voor minder vaste verbindingen was dat niet wenselijk of veel te duur, denk ik. Die oefeningen waren meestal op zaterdagmiddag, eens in zes weken of eens twee maanden < in de Boezemsingel >. Voor de schietoefeningen hoefde ik niet naar de Boezemsingel, want we hadden een veiligheidscentrum in Den Helder. Daar lagen dan weer posten die op zee keken van 'Zijn er toevallig vissersschepen die in de sector komen?' en dan moesten die afdelingen stoppen met vuren.

00:10:45

Interviewer: Hoe vaak waren de oefeningen in de Boezemsingel?

00:10:47

van Egmond: Eens in de twee/drie maanden ofzo.

00:10:53

Interviewer: En dan moest u naar de Boezemsingel en werd er geoefend met de plottafel?

00:10:53

van Egmond: Ja

00:10:53

Interviewer: En buiten die oefeningen, wat gebeurde er toen in de Boezemsingel?

00:10:54

van Egmond: Ik heb geen idee. Het was wel wat mij betreft dus volledig ingericht om verder te kunnen oefenen. Of dat gebeurde met het KLD, dat weet ik niet. Die spotter oefeningen, zoals wij dat noemden, waren duidelijk oefeningen om KLD en de luchtdoelartillerie, de militaire kant zeg maar, met de burgerkant te verbinden. Dat was de functie van die spotter oefeningen, want met elkaar praten moet je kennelijk oefenen.

00:11:44

Interviewer: Ik heb een aantal [foto's van de Boezemsingel](#), ook een aantal historische foto's. Kunt u die bekijken en er wat over vertellen, wat u ziet, wat u zich nog herinnert?

00:12:29

van Egmond: Je, de ingang van de Boezemsingel is volgens mij nauwelijks veranderd. Het is nu een appartementengebouw, maar de ingang is volgens mij nog ongeveer hetzelfde.

00:12:41

Interviewer: Bent u er recent nog geweest?

00:12:41

van Egmond: Ik ben er nog wel eens wezen kijken toen ik inmiddels in Alkmaar woonde, maar niet binnen.

00:12:50

Interviewer: Herkent u deze personen?

00:12:57

van Egmond: Nee, maar we praten hier over 1956.

00:12:57

Interviewer: En dit was waarschijnlijk de plottafel. Herkent u deze personen?

00:12:57

van Egmond: Nee hoor. Maar dat is wat ik me nog goed herinner. Dat je aan de galerij zat.

00:13:40

Interviewer: En dit is echt de Boezemsingel in Alkmaar wat we hier zien?

00:13:40

van Egmond: Ja ja.

00:13:43

Interviewer: Kunt u wat vertellen over wat u hier ziet wat er nog van weet?

00:13:51

van Egmond: Hier zie je dus dat die contacten dus telefonisch werden onderhouden. Die meneer zit dus echt te kijken van 'Wat doen die dames beneden? Wat zijn dat voor vliegbewegingen?' Dit is wel grappig om te zien. Dat klopt dus echt met het beeld wat nog ergens in mijn hoofd hangt van een galerij en een tafel waar je op zat te kijken. Het wonderlijk is dat je eigenlijk veel meer naar die tafel keek dan naar de mensen er omheen.

00:14:36

Interviewer: Dat was ook de bedoeling natuurlijk.

00:14:39

van Egmond: De taak was inderdaad dat ik me bezighield met wat er op die tafel gebeurde niet wat er om die tafel gebeurde.

00:14:45

Interviewer: En waar zat u hier?

00:14:53

van Egmond: Dat was denk ik geen vaste plaats maar dat weet ik niet zeker.

00:14:57

Interviewer: U zat ergens in de bovengalerij?

00:15:02

van Egmond: Ja. Ik denk aan deze kant, in de hoek.

00:15:12

Interviewer: En u gaf per telefoon dingen door aan de artillerie in Den Helder?

00:15:20

van Egmond: Ja.

00:15:20

Interviewer: En wat gebeurde er op die tafels?

00:15:26

van Egmond: Op die tafels werd dus aangegeven 'Daar zit een vliegtuig'. Een vliegtuig kan nooit, tegenwoordig misschien wel, op een vaste plaats blijven hangen. Dus op die tafel werd de beweging zichtbaar gemaakt. Het dingetje wat een vliegtuig aangaf werd met lange stokken verschoven aan de hand van de informatie die zij dus kregen.

00:15:59

Interviewer: Dit waren de Luva's, de plotster. Ze kregen dan hun berichten door van de luchtwachttorens in het veld en zo gaven ze dan de situatie aan. Wat gebeurde er op dit bord aan de muur?

00:16:15

van Egmond: Ik heb het vermoeden dat dat op grotere afstand was. Dit was het gebied wat voor ons belangrijk was. Ergens zal dat gebied ook hier op die kaart aanwezig zijn, maar ik

vermoed dat dit een groter gebied was en een andere schaal had waardoor je in wezen hetzelfde kreeg dat deze mensen ook weer konden waarschuwen, van 'Let op, het zou kunnen dat er daar iets gaat gebeuren.'

00:16:55

Interviewer: Met wie stonden zij in contact?

00:16:58

van Egmond: Geen idee. Vermoedelijk met andere korpsen uit andere afdelingen van het Korps Luchtwachtdienst.

00:17:16

Interviewer: Herkent u personen van deze foto?

00:17:18

van Egmond: Nee hoor.

00:17:21

Interviewer: Wie zaten er nog meer op die bovenste galerij?

00:17:21

van Egmond: Geen idee. Als ik nadenk. Den Helder was natuurlijk buitengewoon excentrisch. Je had behalve de 932e afdeling, de 928e, die lag in Appingedam. Maar je had er zeker drie die in de buurt van de Veluwe in Soesterberg lagen: 33, 34. Wij vielen onder een kring waarin verschillende afdelingen waren samengebracht, en die kring was gevestigd in Utrecht. Het kringcommando zat daar. Dat was in de stad Utrecht. In de Hojelkazerne. Het grappige was, ik had eigenlijk een staffunctie. Ik was luitenant adjudant van de afdelingscommandant en ik was belast met personeelszaken. Maar omdat ik dus in Haarlem woonde en er toch iemand naar Alkmaar moest bij zo'n oefening werd, ik dus daarvoor gebruikt omdat het mij ook goed uitkwam.

00:19:10

Interviewer: Ondanks dat het maar een keer in de twee maanden was.

00:19:12

van Egmond: Ja, maar het was altijd in een weekend. Ik leefde zo ongeveer op het weekend.

00:19:24

Interviewer: Dus was het niet leuk dat u in het weekend nog moest werken.

00:19:27

van Egmond: Ja, want als zo'n oefening was, was dat 's middags. Normaal ging je als je zaterdag pas met verlof kon om 12 uur.

00:19:37

Interviewer: Dus het koste u uw middag?

00:19:37

van Egmond: Dat viel wel weer mee, want voordat je vanuit Den Helder in Alkmaar was had je vijf keer gestopt met die trein en was al bijna een uur onderweg.

00:19:58

Interviewer: Wie namen nog meer deel aan de oefeningen aan de Boezemsingel?

00:20:20

van Egmond: Dat heb ik me af zitten afvragen. Ik kan me niets in Noord-Holland iets bedenken van luchtdoelartillerie buiten dat wat we in Den Helder hadden.

00:20:37

Interviewer: Bergen misschien nog? In Bergen was nog een militair vliegveld, met een manschapverblijf. Niet heel noemenswaardig volgens mij.

00:20:40

van Egmond: Dat vliegveld had al lang geen functie meer na de Tweede Wereldoorlog, nog een opslagplaats ofzo. Die had je in Noord-Holland heel veel, opslagplaats van munitie bijvoorbeeld in oude forten, zoals bij Markenbinnen. Want mijn laatste jaar, dat was '64/'65, toen heb ik een tijdelijke opdracht gehad vanuit het luchtdoelartillerie schietkamp en ben ik geplaatst in Kamp Zeeburg in Amsterdam en daar kreeg ik een peloton tot mijn beschikking wat ze bijeen geraapt hadden uit alle mogelijke hoeken en gaten van Defensie, en met die gasten ben ik alle mogelijke opslagplaatsen van munitie wezen ontruimen. En die munitie werd gedumpt in de Oosterschelde.

00:22:07

Interviewer: Wat voor munitie was dat?

00:22:16

van Egmond: Van alles. Oude troep die ze kwijt moesten.

00:22:16

Interviewer: Was dat nog uit de Tweede Wereldoorlog?

00:22:16

van Egmond: En van vóór die tijd.

00:22:16

Interviewer: Was het ook nog munitie van de Koude Oorlog?

00:22:25

van Egmond: Alles wat toen actuele munitie was, was bestemd voor oorlog of als voorbereiding, dus koud, maar kon eventueel gebruikt worden als de oorlog uitbrak. En als dat niet kon worden gebruikt werd het opgeruimd. De actie Overton. Er zijn grote hoeveelheden munitie toen gedumpt in het water.

00:22:50

Interviewer: Er was tijdens de Koude Oorlog ook een soort geheime organisatie, vooral aan het begin van de Koude Oorlog. Een geheime verzetsorganisatie met opslagplaatsen verspreid over het land, en geheime opslagplaatsen en bunkers. Ook Defensie en de Marine hebben veel bunkers gebruikt voor de opslag van munitie. Vooral aan het begin van de Koude Oorlog. Is dit de munitie waar u het over heeft?

00:23:24

van Egmond: Dat denk ik niet. We hadden toen zelfs nog een fabriek in Zaandam die munitie maakt. In de buurt van de Hembrug.

00:24:07

Interviewer: Op de volgende foto zien het hedendaagse gebouw aan de Boezemsingel, met wel een andere ingang. Het zijn nu appartementen. Wat kunt u vertellen over hoe het vroeger was, hoe u binnenkwam, hoe het was ingedeeld?

00:24:30

van Egmond: De foto met de twee vrouwen die in de deuropening stonden. Die geeft denk ik het best aan hoe dat gebouw er toen uitzag. Dat was dit, en de rest waren allemaal traveeën met die kleine ruitjes in het grote raam.

00:24:56

Interviewer: Waar bevond die plotkamer zich in het gebouw? Als u in gedachte door het gebouw gaat.

00:24:56

van Egmond: Ik denk dat het vrij centraal was, en dat misschien hier en daar liggen toch wel wat burelen of kantoren waar maar ik kwam binnen en ging dan volgens mij rechtsaf een trap

op en kwam dan op die bovenruimte met die galerij, maar of daar nog iets omheen lag, daar heb ik geen idee van.

00:26:51

Interviewer: Kunt u meer vertellen over die oefeningen? Hoe zag zo'n dag eruit?

00:27:09

van Egmond: Als het echt een spotroefening was, rukten de pelotons, later heette dat gevechtsbatterijen, uit met hun materiaal. Dus die gingen allemaal naar de opstelling die ze in oorlogstijd zouden moeten innemen. Dus het was een heel uitgebreid gebeuren. Ik herinner me dat er in mijn tweede periode een middag was dat de afdelingscommandant de deur uit was en dat er een bericht binnenkwam dat de spotroefening van die avond, dat was dus niet op een zaterdagmiddag maar op een avond, niet door zou gaan. Niemand had het lef om te zeggen: 'dus rukken wij niet uit'. Maar die gevechtsbatterij commandanten zaten allemaal te wachten 'Waar blijft het seintje dat we niet uit hoeven te rukken?' Toen kwam de overste op een gegeven moment terug. En toen zei ik 'Overste, fijn dat u er bent want de afdeling is in paniek'. Toen zei hij 'Mijn afdeling is nooit in paniek'. Maar zo'n gevechtsbatterij bestond dus uit zes kanons, en ik dacht twee van de lichtere dingetjes met die affuitjes waar dan één man in kon zitten met die vier mitrailleur-tjes. Die lagen in een ring om het navigatiestation heen. Er waren denk ik drie batterijen. Dus lag er een in de richting van Huisduinen, en er lag er één in de richting van van die bloembollenpolder richting Anna Paulowna. En waar nu dat dure villapark is met al die mogelijkheden om je eigen jacht voor de deur te hebben. Hoe heet dat, Mariflore ofzo. Daar was vlakbij die brug een reparatieplaats of opslagplaats. In die koers lag ook nog wat, volgens mij. Dat moest dus allemaal met vrachtwagens erheen gebracht worden. De kanons hingen daarachter. De manschappen zaten in de vrachtwagens. De commandanten met hun eigen jeeps. Het was dus een hele beweging om dat het kamp uit te krijgen. Om de gevechtsposten heen lagen de waarnemingsposten. Dat waren een stuk of acht.

00:28:51

Interviewer: Met waarnemingsposten heeft u het over de luchtwachtposten?

00:28:51

van Egmond: Ja, nou, dat waren geen torens. Dat waren gasten die ergens in het veld gedropt werden. En ze hadden een telefoon die ze moesten uitrollen naar een bepaalde plek waar een mogelijkheid was om het aan te sluiten. Ze hadden verder tot taak om te kijken.

00:31:16

Interviewer: Waren dat vrijwilligers of militairen?

00:31:16

van Egmond: Dat waren dienstplichtige militairen. Er woont hier in de buurt een meneer Veneker, volgens mij, en hij zat in de tijd dat ik diende als dienstplichtige jongen bij de verbindingstroepen. Althans, zo'n luchtdoelartillerie afdeling had gevechtsbatterijen en een staf, en in de staf zat een verbindingspeloton. Hun taak was om die waarnemingsposten in te richten en dergelijken. Ik herinner me dat een commandant daarvan, dat was iemand die vlak na de oorlog in dienst was gegaan. Hij had in Engeland zijn opleiding gehad en kon daar allemaal wilde verhalen over vertellen over officieren waarmee hij te maken had gehad. Hij sprak nogal eens over het verbindingspook. Die waarnemingsposten moesten dus de telefoons aansluiten en dingen doorgeven. Maar je kon ze ook bellen. 'Hoe is het met jullie' enz. Maar het lukte nogal eens niet om ze te bereiken. Vandaar verbindingspook.

00:33:51

Interviewer: Bij de verbindingsoefeningen, was de KLD daarbij betrokken en ook de luchtwachttorens?

00:34:13

van Egmond: Ja. Dat werd allemaal bemand en de centrale doelstelling was dus 'Hoe oefenen

we voldoende de communicatiestructuur die moet zorgen dat er geen ongelukken gebeuren doordat we worden aangevallen zonder dat we het opgemerkt hebben'. Dat moest beoefend worden. Een oefening is alleen geslaagd als je dingen tegenkomt die niet kloppen. Als alles klopt, heb je aan de oefening niks gehad. Dan heb je er niks van geleerd. Je moet echt iets op het spoor komen of dingen waar je nog niet bij hebt stilgestaan of een zwakte hebt ontdekt. Ik denk dat dit zeker op het gebied van communicatie. Als er iets fout gaat, is dit 95% communicatie. Het waren denk ik heel zinnige oefeningen, maar met een hoog vervelingsgehalte.

00:34:13

Interviewer: Kun u meer vertellen over dit vervelingsgehalte?

00:35:56

van Egmond: Ik kan daar niet veel over vertellen. Maar als je naar zo'n tafel zit te staren en er gebeurt heel weinig op de tafel, is het niet moeilijk om aan andere dingen te zitten denken en je te vervelen. Maar ook om waar te nemen dat het voor die mensen niet leuk is. Dat er niets te doen is. En dat vertaal je natuurlijk al heel snel naar de mensen die buiten op die posten zitten. Als er niks te beleven is, wat doe je dan? Zeker in die tijd was het vliegverkeer niet dusdanig dat je zegt 'Joh, wat hadden we het druk'. Dat zou nu anders zijn, maar nu oefenen we dit niet meer.

00:35:56

Interviewer: Hoelang duurde die oefeningen? Van hoe laat tot hoe laat?

00:36:56

van Egmond: Als ze 's avonds waren, dan moesten we zes uur klaar zijn met de opstelling en hing het ervan af hoe laat de duisternis zou invallen en kwam er op een gegeven moment een seintje dat we gingen stoppen. Zaterdagmiddag was grofweg van 12 uur tot 16 uur, of tot 17 uur.

00:36:56

Interviewer: Gebeurde er wel iets tijdens die oefeningen? Werd er ook een vliegtuig ingebracht om te testen?

00:36:56

van Egmond: Ik heb geen idee of ze dat deden. Dat weet ik niet.

00:36:56

Interviewer: Weet u of er een keer wat werd opgemerkt? Of dat er iets speciaals gebeurde tijdens zo'n oefening?

00:36:56

van Egmond: Nee. Het was ten eerste geen hoogfrequent gebeuren. Ik was niet de enige die naar Alkmaar werd gestuurd. Dat was natuurlijk niet eerlijk. Er konden ook anderen een keer een beurt krijgen om daar heen te gaan. Het was zeker niet in de winter. Dat kon je die vrijwilligers niet aandoen. Dat waren de KLD'ers die in het veld stonden. Dus het was echt gedurende het buitenseizoen. Dus het was geen hoogfrequent gebeuren. Ik weet niet of de luchtmacht daarbij werd ingeschakeld. Het zou kunnen dat je een oefenvlucht inplant op een zaterdagmiddag. Maar dat moet redelijk van tevoren worden geregeld.

00:36:56

Interviewer: Er zijn wel eens grote oefeningen geweest van de NAVO, dat meerdere landen eraan meededen. Een internationale oefening. Weet u daar iets van?

00:36:56

van Egmond: Nee, die waren in ieder geval niet op zaterdagmiddag.

00:36:56

Interviewer: En die vrijwilligers van de KLD in het veld, kunt u daar iets over vertellen?

00:36:56

van Egmond: Daar heb ik niks mee te maken gehad. Ik kon hun aanwezigheid veronderstellen aan de hand van wat er op de tafel gebeurde. Ik heb nooit met hen contact gehad.

00:36:56

Interviewer: Kunt u iets vertellen over de plotsters, die LUVA's?

00:36:56

van Egmond: De tijd dat ik gediend heb, was de Marine het eerst met het oprichten van de vrouwelijk afdelingen, de Marva. Pas later kwamen ook de Milva's en Luva's. Ik aarzel dat er in Den Helder meer dan een of twee vrouwen gediend hebben in de tijd dat ik daar lag. Waar deze mensen bijvoorbeeld vandaan kwamen, heb ik geen idee.

00:40:05

Interviewer: De Luva's waren vrijwilligers en ze mochten vrijwillig dienen totdat ze gingen trouwen. Had u nog contact met andere mensen die er tijdens een oefening waren?

00:40:05

van Egmond: Nee. Ik was op doorreis naar huis. Je kwam er binnen in een omgeving waar je normaliter nooit kwam. Dus je was min of meer gast, maar met een taak. Dus ik zat zo spoedig mogelijk op mijn werkplek en deed mijn werk hopen dat er een seintje zou worden gegeven dat ze gingen stoppen. Het was dus ook niet zo dat je na afloop zei 'We gaan nog even hier of daar naar kijken'. Je ging naar het station en naar huis, want het was zaterdagmiddag en voordat je het wist was het zondagmiddag en moest je weer terug.

00:40:05

Interviewer: Hoe wist u wat u moest doen? Heeft u nog lessen/cursus/training gekregen?

00:42:31

van Egmond: Een training heb ik niet gehad. Ik denk dat me in Den Helder is verteld wat mijn taak was, en vraag maar in Alkmaar of ze je wegwijs maken. Iets in die geest zal het geweest zijn. De eerste keer dat ik er was zal ongetwijfeld iemand geweest die gezegd heeft van 'zus en zo'. Maar ik heb geen duidelijke herinneringen aan en het is ook zeker niet zo dat ik kan zeggen 'ik was door en door getraind'. Het was een extraatje en daar werd niet buitengewoon veel aandacht aan geschonken.

00:44:14

Interviewer: Nam de luchtmacht artillerie zulke oefeningen serieus?

00:44:14

van Egmond: Wat daar gebeurde, heb ik nooit de indruk gehad dat ze dachten 'Laat maar zitten'. In tegendeel, iedereen was bezig om zo goed mogelijk hetgeen te doen dat gedaan moest worden. Het vervelingspercentage had natuurlijk vooral te maken met wat er buiten gebeurde. Als er buiten niks gebeurde, gebeurde er op de tafel ook niks. En dan slaat dat toe. Maar dat weet ik ook van de waarnemingsposten die we zelf hadden liggen. Ik heb natuurlijk wel gasten gesproken die de posten moesten bemannen. Als er niets te zien was, vonden ze het ook een opgave om daar met z'n tweeën of drieën op zo'n post te zitten. Wat moet je? Je zat in een buitengebied.

00:44:14

Interviewer: Waar zag u de gasten die op die posten zaten?

00:44:14

van Egmond: Die zag ik later binnen het kamp. Daar had ik regelmatig met allerlei mensen te maken. Dat waren mensen die hun dienstplicht vervulden.

00:44:14

Interviewer: Dat waren dus geen KLD'ers?

00:44:14

van Egmond: Nee. We hadden een afdeling met zo'n 230/240 man. Dat was dus een stafafdeling met transport, verbindingen, koks, mespersoneel en de vuurmondbatterijen met mensen die de kanons bedienden en later ook mensen die bij de radar hoorden. Naarmate de apparatuur gemoderniseerd werd, waren er ook mensen die daarmee te maken hadden. Toen werden de afdelingen ook duidelijk groter, volgens mij.

00:44:14

Interviewer: Weet u nog hoe de technologie van de radar zich ontwikkelde en dit soort oefeningen steeds minder belangrijk werden? Was dit nog in uw tijd?

00:44:14

van Egmond: Daar heb ik nog eens stuk van meegemaakt. Het waarnemen werd in wezen door de radars overgenomen. Dus de waarnemingsposten werden overbodig. Wanneer ze daar achter gekomen zijn, moet je maar afwachten. Want voordat dat voldoende is ingespeeld dat de radar echt goed waarneemt en je dat echt goed kunt volgen en de radar de vuurmond echt goed aanstuurt, daar gaat de nodige tijd overheen. Dat was natuurlijk oefentijd, oefentijd, oefentijd. Maar daar had je de hele spotteroefeningen niet voor nodig. Dat ging gedurende normale diensttijd. Dan rukte het zaakje uit, waren ze drie dagen weg, kwamen ze terug en hadden ze een heleboel geleerd over de radar.

00:44:14

Interviewer: Weet u nog meer over de overgang tussen spotten met het blote oog naar het spotten met de radar, rond 1967/1968?

00:44:14

van Egmond: Ik ben in 1965 afgezwaid. Toen hadden wij in de afdeling een aantal radars en radargestuurde vuurmonden. Maar we waren bijvoorbeeld zeker niet de eerste. Het is al vrij snel duidelijk geworden dat die territoriale afdelingen echt geen functie meer zouden hebben. Radarapparaat ging toen vooral naar de mobiele afdelingen die overal konden worden ingezet.

00:44:14

Interviewer: Tot wanneer werden de oefeningen aan de Boezemsingel nog gehouden?

00:50:03

van Egmond: Ik ben in '60 afgezwaid, in '61 teruggekomen. Ik woonde toen inmiddels al niet meer in Haarlem maar in Heemskerk. Ik ben, toen ik vier maanden in dienst zat, verhuisd naar Den Helder. Dus het hoofdargument om te willen deelnemen aan dat soort oefeningen was voor mij vervallen. Ik vertelde dus 'in mijn afdeling was nooit paniek'. Ik herinner mij nog dat dat met een spotteroefening te maken had. Dat zou in '63, uiterlijk in '64 geweest moeten zijn. Hoe lang dat daarna nog is doorgegaan, weet ik niet.

00:50:22

Interviewer: Over de vliegtuigherkenning dat tijdens de oefening gebeurde. Weet u hoe dat gebeurde?

00:50:22

van Egmond: Ik heb zelf in mijn basisopleiding aan de luchtdoelartillerie school in de opleiding voor officieren, vliegtuigherkenning gehad. Er was een zij-aanzicht, frontaanzicht, je moest letten op de staartvorm, je moest letten op waar de motoren zaten. Daar kon je dan het type aan afleiden.

00:50:22

Interviewer: Herinnert u zich ook nog de boekjes dat je kon opzoeken welk type het vliegtuig was?

00:50:22

van Egmond: Dat bestond toen ja. Dat zat denk ik niet in het handboek Dienstplichtig soldaat.

Ik denk dat het een afzonderlijk document was. Maar ik kan me die stensels waar de vormen opstonden nog wel herinneren. Ik heb ze niet meer. Ik dacht dat in het Deibelkamp in Den Helder, tegen de Appelplaats aan, een straaljager uit die tijd staat opgesteld.

00:53:07

Interviewer: Weet u nog over bepaalde feestjes, uitstapjes, of bindmiddelen met de mensen in het veld en de mensen van de KLD?

00:53:23

van Egmond: Nee, het contact met de KLD was alleen tijdens de oefening, het operationele contact. En verder hadden we er eigenlijk niets mee te maken. Ik heb in de tijd dat ik in kamp Zeeburg zat meer met de nationale reserve en de mobiele kolones te maken gehad dan in de tijd dat ik in Den Helder diende met het KLD.

00:53:23

Interviewer: Heeft u verder nog bepaalde informatie die nog niet is besproken over de Boezemsingel en de KLD?

00:53:23

van Egmond: Nee, ik heb daar uiteraard wel over nagedacht. Nee.

00:53:23

Interviewer: Heeft u nog materiaal uit die tijd?

00:54:42

van Egmond: Nee. Dat zou ook niet hebben gemogen. Er kan altijd iemand meeluisteren, misschien de vijand.

00:55:21

Interviewer: Kent u nog andere personen die bij de Boezemsingel werkte?

00:55:21

van Egmond: Nee.

00:58:50

Interviewer: Was u de gehele periode in dienstplicht, of heeft u er ook nog gewerkt?

00:59:00

van Egmond: Ik heb dus 22 maanden gediend als dienstplichtig militair. Ik ben teruggegaan als vrijwilliger nadiener, met een contract dat na 4 jaar afzwaaide met een extra jaar salaris. Omdat ik aan het eind van de vier jaar nog geen nieuwe baan gevonden had, heb ik gevraagd of ik langer kon blijven. Dat werd voor een maand toegestaan. Toen was ik nog niet rond en toen vroeg ik of dat nog verlengd kon worden. En toen zeiden ze 'Nee, dat kan niet'.

01:00:15

Interviewer: Dat waren mijn vragen. Heeft u verder nog dingen toe te voegen of die u wilt delen?

01:00:15

van Egmond: Ik was bezig met de afloop van mijn militaire carrière. Op een gegeven moment heb ik gevraagd of ik in dienst kon blijven. En toen kreeg ik als antwoord 'Dat kan, maar dat moet je dat salaris afstaan'. Toen heb ik gedacht, 'Ja kom. Ik ga een jaarsalaris betalen om in dienst te blijven!?' Dat heb ik dus niet gedaan. Dat was in 1965.

01:01:11

Interviewer: Dit waren de vragen. Dan rest me alleen nog u te vragen of u toestemming geeft om deze informatie met uw naam in de vorm van een verslag of transcriptie te publiceren door de gemeente Alkmaar en/of het Regionaal Archief Alkmaar. Vindt u het ook oké dat deze informatie eventueel wordt gebruikt door Sandra Van Lochem in haar boek over de luchtwachttorens en de KLD.

01:01:34

van Egmond: Ja hoor.

01:01:34

Interviewer: Heel fijn. Dan stop ik hierbij de opname.

Toevoeging vooraf per e-mail.

Koude oorlog.

In de jaren 1958 – 1960 en 1961 – 1965 was ik in militaire dienst, voornamelijk gelegen in Den Helder bij de 932 afd lichte Luchtdoelartillerie. Deze afdeling had tot taak om het Navigatiestation Noord van de Kon. Luchtmacht, gevestigd in Den Helder, tegen vijandelijke luchtaanvallen te beschermen. In die tijd waren er regelmatig oefeningen samen met onderdelen van het Korps Luchtwachtdienst. Dat laatste bestond uit burger-vrijwilligers die tijdens zo'n oefening ergens in de provincie in de lucht speurden naar vliegtuigen. De opgemerkte vliegbewegingen gaven ze door naar een centrale post, waar ze op een grote plattegrond van de provincie werden ingetekend, zodat observerende militairen hun onderdeel konden waarschuwen uit welke richting een vijandelijk vliegtuig kon worden verwacht. Dit was onderdeel van een zogenaamd early warning system.

Ik heb, als dienstplichtig kornet en later als reserve-officier verschillende malen als observerend officier mijn taak vervuld in de centrale post die was ingericht in het huidige appartementengebouw aan Boezemsingel 2. Daar stond op de benedenverdieping een grote ovale tafel waarop de vliegbewegingen werden 'gespot'. Op een soort galerij op de eerste verdieping waren een aantal plaatsen waar je van bovenaf zicht had op die tafel. Vanuit die positie kon ik dan mijn meldingen doen aan de verbindingsman bij de 932 afdlta.

Die oefeningen waren dikwijls op zaterdagmiddag en omdat ik tot augustus 1960 in Haarlem woonde vormde de reis naar Alkmaar een plezierig 'opstapje' naar het weekend thuis. Ik weet niet wanneer het korps Luchtwachtdienst is opgeheven. De luchtdoelartillerie werd ergens in 1963/1964 gedecimeerd, waarbij alleen mobiele eenheden werden gehandhaafd als onderdeel van een groter geheel.

Frans van Egmond, Oudorp